

Cauza C-824/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

12 noiembrie 2019

Instanța de trimitere:

Varhoven administrativen sad (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

31 octombrie 2019

Recurenți:

TC

UB

Intimați în casație:

Komisia za zashtita ot diskriminatsia

VA

Cealaltă parte din procedură:

Varhovna administrativna prokuratura

Obiectul litigiului principal

Recursurile sunt îndreptate împotriva amenzilor aplicate celor doi magistrați ca urmare a discriminării pe baza caracteristicii „handicap” a unei persoane oarbe, căreia aceștia nu i-au permis să participe la procedura penală în calitate de jurat.

Obiectul și temeiul juridic al procedurii preliminare

Interpretarea articolului 5 alineatul (2) din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap și a articolului 2 alineatele (1), (2) și (3), precum și a articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE Consiliului din 27

noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă; articolul 267 TFUE

Întrebările preliminare

- 1) Interpretarea articolului 5 alineatul (2) din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap și a articolului 2 alineatele (1), (2) și (3), precum și a articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă permite să se concluzioneze că o persoană nevăzătoare poate exercita activitatea de jurat, putând participa la proceduri penale sau:
- 2) Handicapul specific al persoanei lipsite de vedere în mod permanent este o caracteristică ce constituie o cerință esențială și determinantă a activității de jurat, a cărei existență justifică o inegalitate de tratament și nu constituie o discriminare pe motiv de „handicap”?

Normele de drept internațional invocate de instanța de trimitere

- 1 Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, în vigoare de la 3 mai 2008, aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2010/48/CE a Consiliului din 26 noiembrie 2009 (JO 2010, L 23, p. 35, denumită în continuare „Convenția ONU privind handicapul”) - articolele 1, 4, 5 și 27.

Dispozițiile de drept al Uniunii Europene citate

Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO 2000, L 303, p. 16, Ediție specială, 5/vol. 6, p. 7) - considerentele (6), (17), (23) și (37), articolele 1-4 și articolul 18.

Dispozițiile de drept național invocate de instanța de trimitere

Konstitutsia na Republika Bulgaria (Constituția Republicii Bulgaria, DV nr. 56 din 13 iulie 1991) – articolul 6 (Egalitatea în fața legii; Interzicerea limitării drepturilor ca urmare a anumitor caracteristici) și articolul 48 (Dreptul la muncă; Obligația statului de a crea condiții pentru realizarea dreptului la muncă, în special în ceea ce privește persoanele cu handicap fizic sau psihic)

Zakon za zashtita ot diskriminatsia (Legea privind protecția împotriva discriminării, DV nr. 86 din 30 septembrie 2003, denumită în continuare „ZZDiskr.”) – articolul 4 (interzicerea discriminării întemeiată pe existența unor elemente enumerate, inclusiv handicapul), articolul 7 (cazuri care nu constituie o discriminare, inclusiv diferența de tratament între persoane pe baza unei caracteristici legate de unul dintre motivele prevăzute la articolul 4 din lege, în special atunci când caracteristica în cauză constituie o cerință profesională esențială și determinantă ca urmare a naturii unei profesii sau a unei activități determinate sau a condițiilor exercitării acesteia, obiectivul este legitim, iar cerința nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului), articolul 40 (atribuțiile Komisia za zashtita ot diskriminatsia [Comisia pentru protecția împotriva discriminării]), articolul 50 (Procedura în fața Comisiei) și articolul 68 (Posibilitatea examinării de către o instanță a deciziei Comisiei).

Zakon za sadebnata vlast (Legea privind organizarea judiciară, denumită în continuare „ZSV”, DV nr. 64 din 7 august 2007) – articolul 66 (inclusiunea juraților în componența completului de judecată al instanței competente în primă instanță; drepturile și obligațiile juraților) și articolul 67 (cerințele în ceea ce privește jurații: vârsta, obligația de înregistrare, educația, lipsa unor condamnări pentru săvârșirea cu intenție a unor infracțiuni și lipsa bolilor psihice).

Nakazatelno-protseualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”, DV nr. 86 din 28 octombrie 2005) - articolul 1 (Obiectivele Codului de procedură penală), articolul 8 (inclusiunea juraților în componența completului de judecată al instanței competente în primă instanță; drepturile și obligațiile juraților), articolul 13 (obligația instanțelor de a lua toate măsurile pentru căutarea adevărului obiectiv), articolul 14 (luarea unei decizii de către instanță ca urmare a convingerii intime, întemeiate pe o examinare obiectivă, completă și exhaustivă a tuturor circumstanțelor) și articolul 18 (principiul aprecierii directe - instanța își întemeiază deciziile pe elemente de probă pe care le colectează și apreciază în nume propriu).

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 2 Procedura în fața autorității administrative, Komisia za zashtita ot diskriminatsia (Comisia pentru protecția împotriva discriminării, denumită în continuare „Comisia antidiscriminare”) a fost introdusă ca urmare a plângerii depuse de VA la Sofiyski rayonen sad (Tribunalul de Raion Sofia, denumit în continuare „SRS”) împotriva doamnei magistrat UB și împotriva președintelui SRS de la data respectivă, TC.
- 3 VA, reclamantă [în cadrul procedurii] în fața Comisiei, este limitată cu titlu permanent și pe viață în ceea ce privește capacitatea sa de muncă ca urmare a pierderii vederii. Aceasta a absolvit facultatea de științe juridice, iar în anul 1977 a luat examenul de aptitudine în vederea exercitării unei profesii în domeniul juridic. Aceasta a fost angajată la Sayuz na slepите (Asociația persoanelor

nevăzătoare) și în structurile europene ale Asociația persoanelor nevăzătoare. În anul 2014, aceasta a fost autorizată pentru a exercita activitatea de jurat în cadrul unei proceduri desfășurate de Stolichen obshtinski savet (Consiliul orașului Sofia), fiind repartizată în cadrul SRS. La 25 martie 2015, aceasta a depus jurământul pentru exercitarea profesiei de jurat la această instanță. Dintr-un proces-verbal din 23 martie 2015 privind repartizarea juraților în completele de judecată, rezultă că VA a fost repartizată prin tragere la sorți pentru a lucra ca jurat în cadrul Secției a șasea penale. Potrivit unei informații furnizate de președintele SRS, între 25 martie 2015 și 9 august 2016, data intrării în vigoare a modificării articolului 72 din ZSV, prin care se instituie repartizarea electronică a juraților, aceasta nu a participat nici măcar la o ședință în cadrul procedurilor penale.

- 4 În cadrul plângerii care a introdus procedura administrativă în fața Comisiei antidiscriminare, precum și în prezenta procedură, VA arată că UB, în calitatea acesteia de magistrat în cadrul Camerei a șasea penale a SRS, în cadrul căreia VA fusese repartizată în calitate de jurat, nu i-a permis să participe la proceduri penale. De asemenea, VA susține că, prin scrisoarea din 29 mai 2015, s-a adresat președintelui SRS și a solicitat să fie repartizată unei alte instanțe, pentru a-și putea exercita dreptul la muncă în calitate de jurat, însă nu ar fi primit niciun răspuns ca urmare a acestui demers. Aceasta consideră că doamna magistrat UB și președintele SRS au discriminat-o din cauza handicapului său.
- 5 În observațiile depuse în cadrul procedurii în fața Comisiei antidiscriminare, doamna magistrat UB a arătat că natura obligațiilor care decurg din misiunea juraților în cadrul procedurii penale și necesitatea de a dispune de anumite caracteristici fizice specifice legate de aptitudinea completului de judecată de a-și exercita competențele nu intră în domeniul de aplicare al normei de nediscriminare prevăzute la articolul 4 alineatul (2) din ZZDiskr. UB prezintă argumente în favoarea aplicării articolului 7 alineatul (1) punctul 2 din ZZDiskr., potrivit cărora diferența de tratament aplicată lui VA ca urmare a unei caracteristici legate de motivul de discriminare „handicap” reprezintă, dată fiind natura obligațiilor unui jurat, o cerință esențială și determinantă, care poate fi justificată în mod obiectiv și care urmărește un obiectiv legitim, și anume, respectarea principiilor NPK, care definește atribuțiile juraților.
- 6 TC a prezentat observații scrise, în cadrul cărora au fost prezentate argumente în favoarea aplicabilității articolului 7 alineatul (1) punctul 2 din ZZDiskr., potrivit cărora natura „handicapului” lui VA ar afecta exercitarea atribuțiilor specifice ale unui jurat, ceea ce ar conduce la o încălcare a principiului aprecierii directe, precum și a principiilor căutării adevărului obiectiv și participării egale a publicului la procedura penală.
- 7 Prin decizia din 6 martie 2017, Comisia antidiscriminare a stabilit că TC și UB au discriminat-o pe VA pe baza caracteristicii „handicap”, astfel cum este prevăzut la articolul 4 alineatul (2) din ZZDiskr. și la articolul 1 punctul 7 din Dopalnitellite razporedbi na ZZDiskr. (Dispoziții complementare la ZZDiskr.). Astfel, potrivit articolului 80 alineatul (1) din ZZDiskr., lui TC i-a fost aplicată o amendă în

quantum de 250 de leva (BGN), iar lui UB, o amendă în cuantum de 500 de leva (BGN). Conform articolului 47 punctul 6 din ZZDiskr., lui TC și lui UB li s-a recomandat ca, în viitor, să nu mai comită încălcări ale dreptului existent în materia protecției împotriva discriminării. Plângerea formulată de VA referitoare la pretinsa discriminare a sa pe baza caracteristicii „sex” a fost respinsă ca nefondată.

- 8 TC și UB au atacat această decizie a Comisiei antidiscriminare la Administrativen sad Sofiagrad (Tribunalul Administrativ al orașului Sofia). Acesta a stabilit că decizia atacată a Comisiei antidiscriminare reprezintă un act administrativ legitim și a respins cererile.
- 9 Administrativen sad a considerat că, având în vedere interdicția legală a inegalității de tratament pe baza anumitor caracteristici protejate de lege și a dreptului - consacrat la articolul 26 din ZZDiskr. - particularilor la condiții egale de acces la exercitarea unei profesii sau a unei activități, la oportunități de dezvoltare profesională, fără a ține seama de caracteristicile prevăzute la articolul 4 alineatul (1), nu este posibil „în principiu” să se impună restricții sau, în speță, să se limiteze accesul la exercitarea unei anumite profesii sau a unei anumite activități, în speță a aceleia de jurat, pe baza ipotezei că handicapul în cauză ar face imposibilă exercitarea deplin satisfăcătoare a acesteia. Într-adevăr, particularitatea procedurii penale ar impune ca, în exercitarea competențelor lor, jurații să respecte principiile - care guvernează procedura penală - aprecierii directe, stabilirii adevărului obiectiv și formării unei convingeri intime a completului de judecată competent. Totuși, potrivit instanței de prim grad de jurisdicție, această particularitate nu poate avea un efect atât de absolut, încât să se restrângă dreptul de acces la o anumită profesie sau la o anumită activitate, consacrat de ZZDiskr în special și de dreptul bulgar în general. Prezumția conform căreia existența unei boli sau a unui handicap lipsește, în orice caz, o persoană de anumite calități, ar constitui un tratament nejustificat și discriminatoriu. În favoarea acestei concluzii ar pleda de asemenea împrejurarea potrivit căreia, în urma intrării în vigoare a modificării articolului 72 din ZSV la 9 august 2016, prin care a fost instituită repartizarea electronică a juraților, VA a participat la numeroase ședințe de audiere principale din cadrul unor proceduri penale, primind în schimb o remunerație.
- 10 Împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță au fost formulate recursuri la Varhoven administrativen sad (Curtea Administrativă Supremă). Aceasta din urmă consideră necesară, în scopul soluționării corecte a litigiului, interpretarea dispozițiilor Uniunii.

Prezentare succintă a argumentelor părților

- 11 Principalul motiv invocat de recurenta UB în susținerea cauzei este că dreptul material, și anume ZZDiskr, nu a fost aplicat corect în speță, prin absolutizarea de către instanța de prim grad de jurisdicție a dreptului de acces la o anumită profesie

sau la o anumită activitate consacrat în legislația bulgară și internațională, în măsura în care Legea privind protecția împotriva discriminării a fost pusă în opoziție cu normele de rang superior cuprinse în NPK și cu principiile procedurii penale definite în acesta, și anume cu principiul aprecierii directe a faptelor prevăzut la articolul 18 din NPK și cu principiul căutării adevărului obiectiv prevăzut la articolul 13 din NPK, pe care aceasta trebuie să le respecte în cadrul examinării cauzelor în cadrul Rayonen sad și pe baza cărora ar fi asigurat o apreciere egală a probelor de către toți membrii completului de judecată, astfel încât fiecare membru al completului să dobândească o impresie directă cu privire la comportamentul părților din procedură.

- 12 Recurentul TC consideră că hotărârea judecătorească atacată este afectată de o eroare, în măsura în care, în cadrul acesteia, s-a constatat că articolul 7 alineatul (1) punctul 2 din ZZDiskr. nu este aplicabil. Acesta arată că speța intră în domeniul de aplicare al acestei dispoziții. Pe de altă parte, ținând seama de exercitarea activității juraților, precum și de obligațiile acestora, ar trebui să se considere că persoanele ale căror handicapuri ar putea conduce la încălcarea principiilor aprecierii directe, căutării adevărului obiectiv și formării unei convingeri intime a completului de judecată competent, stabilite prin lege și prin Constituția Republicii Bulgaria, nu ar putea participa în mod activ și complet.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 13 Instanța de trimitere constată că VA este o persoană fizică cu handicap ca urmare a pierderii cu caracter permanent a vederii.
- 14 Dreptul național prevede un sistem de norme juridice care, în principiu, garantează protecția persoanelor cu handicap și interzic orice discriminare bazată pe caracteristica „handicap”. Pe de altă parte, sunt prevăzute situații de excepție care justifică un tratament diferențiat pe baza unei caracteristici legate de unul dintre motivele de discriminare, atunci când, din cauza naturii unei anumite profesii sau a unei anumite activități sau a condițiilor de exercitare a acesteia, caracteristica în cauză constituie o cerință profesională esențială și determinantă, obiectivul este legitim, iar cerința nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului.
- 15 Instanța de trimitere consideră că nu este clar în ce măsură este permisă o diferență de tratament întemeiată pe handicap a unei persoane cu acest handicap, în exercitarea activității de jurat, în raport cu dispozițiile Convenției ONU privind handicapul, ale Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și ale Directivei 2000/78/CE.
- 16 Deși diferența de tratament este efectuată pe baza caracteristicii protejate „handicap”, nu este mai puțin adevărat că aceasta este legată de cerințele și de aplicarea principiilor procedurii penale; o asemenea reglementare și jurisprudență ar putea fi contrare cerinței de a oferi tuturor persoanelor cu handicap oportunități de încadrare în muncă identice.

- 17 În cadrul examinării necesității trimiterii preliminare, instanța de trimitere a luat în considerare de asemenea necesitatea ca interpretarea Directivei 2000/78/CE să fie conformă cu Convenția ONU privind handicapul. Aceasta din urmă impune, în ceea ce privește prezenta cauză, o protecție legală egală și efectivă împotriva oricărei discriminări în detrimentul persoanelor cu handicap, indiferent care ar fi temeiul acesteia, iar nu numai pe baza anumitor caracteristici personale protejate, precum cele prevăzute de dreptul derivat al Uniunii.
- 18 Normele de drept internațional și dreptul derivat al Uniunii Europene impun o interpretare uniformă și identică a dispozițiilor aplicabile, ceea ce intră în domeniul de competență al Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 19 Pentru motivele prezentate mai sus, Varhoven administrativen sad consideră că este necesar să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene o cerere de decizie preliminară cuprinzând întrebările preliminare prezentate mai sus.

DOCUMENT DELUCRAT